

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

I den oppstandne sitt triumftog / Noen ord om tjenesteordningen / Homofilisaken i et maktperspektiv / Skapelsens orden – Er homofilt samliv i strid med Guds vilje? / Fra bokfronten / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

6. søndag etter påske – Ernst-Modest Herdieckerhoff

Pinseaften – Astrid Sætrang Morvik

Pinsedag – Stephen Reid

Musikken er liturgien sitt mest kraftfulle element

I den oppstandne sitt triumftog

Mellom påske og pinse slepp kyrkja jubelen laus og dansar i den oppstandne sitt triumftog. Med ny frisk syng vi vårt halleluja, etter veker med nedtona fastestemming. Det er tid for å oppmuntre kantorar og organistar til frimodig å leie an og drage oss med i lovsongen. Musikken er liturgien sitt mest kraftfulle element og har sterkare potensiale enn noko

anna til å drage menneske inn i tilbedinga. Eg har sjeldan opplevd det sterkare enn i den amerikanske kyrkjelyden eg fekk vitje nokre søndagar sist sommar. Det påfallande var at dei einaste instrumenta som var i bruk var handhaldne rytmeinstrument. Ikkje orgel og ikkje tangentinstrument av andre slag, men til gjengjeld ein dynamisk og uvanleg dyktig

kantor og eit stødig kor som bar songen og inviterte til deltaking i ein liturgi prega av den klassiske arven frå oldkyrkja. Alt var prega av solid kvalitet og smittande gudstenesteglede, og eg måtte berre misunne kyrkjelyden det fleksible kyrkjerommet dei hadde. Størstedelen av rommet var utan kyrkjebenkar eller stolar og var som skapt for rørsle. Liturgien fekk både liv og meining gjennom den indre samanhangen mellom rommet, musikken og dei liturgiske tekstane og handlingane.

Det er mykje god musikk i norske kyrkjelydar også, takka vere dyktige kantorar, kor og instrumentalistar. Og likevel saknar eg ofte at "instrumenta" er skikkeleg samstemte. Den gode flyten kan godt mangle, sjølv om kvaliteten på dei ulike ledda i liturgien er upåklageleg. Har det noko merd at prestar og kantorar i for stor grad held seg i sine båsar?

Noko av det mest gjevande og løfterike med Nytt i Guds hus - kursa tidleg på 90-talet, var måten tenestegruppene vart ført saman på og den tydelege tilrettelegginga for samarbeid i gudstenesteførebuingane. Mange stader har ein heldt fram på ein god måte, men dessverre ikkje over alt. No skal det seiast at det slett ikkje alltid ligg så godt til rette for samarbeid. Når organisten har ei lita brøkkstilling, er det ikkje lett å finne gode møtestader for planlegging. Landet vårt er vidstrakt og mangfaldig, og rammevilkåra for tenesta nokså ulike. Men det sit kanskje fleire utnyttete ressursar i kyrkjebenkane enn vi er klar over. Soknerådet i vår kyrkjelyd inviterte nyleg til eit seminar for å samtale om kvar vi står og kvar vi går, og noko av det mest gledelege for meg var signala frå fleire kyrkjelydsmedlemmer om at dei gjerne vil trekkjast meir aktivt inn i førebuing og gjennomføring av gudstenestene.

Større rom for aktiv deltaking og meir fleksibilitet i gudstenesta er to viktige, styrande prinsipp for det pågåande reformarbeidet med høgmissa. Dette er i god pakt med dei klassiske ideala for liturgien. Vi veit at i oldkyrkja var det mange faste aktørar i gudstenesta, med kvar si 'rollebok'. Det var stor fridom i liturgien, men etter eit meningsberande mønster. Ferdigskrivne tekstar vart ikkje vanleg før på 300-talet. Før det hadde

gudstenesteleiaren fridom til å improvisere bønene innan dei grensene som var definerte i den lokale tradisjonen. Det lokale og stadiene var eit viktig element i gudstenestefeiringa.

Eg vil gjerne slå eit slag for musikkens betydning for gudstenesteføringa. Den gode musikken stø opp om tekstane, og hjelper oss å memorere og framkalle orda i liturgi og salmar. I tillegg knyter musikken eit sterkt fellesskapsband mellom dei tilstadeverande, og smelter oss saman i eit felles fokus. Det er ikkje å undre seg over at det er eldgammal tradisjon for at dei verkeleg sentrale liturgiske ledda alltid har blitt sunge. Når vi også veit kor godt eigna musikken er til å uttrykke kjensler, er det klart at liturgi utan musikk er utenkjeleg. Vi kan ikkje møte verken Gud eller andre menneske, eller lytte til ord som utfordrar eller trøystar, utan å bli emosjonelt berørte.

Så la oss løfte fram muskarane og gi dei rom og fridom. I den gamle pakt var det alltid songarane som gjekk først i krigen, og når Olav Tryggvason og hans menn lot synge messe i telta på Moster, gjorde det sterkt inntrykk på dei fastbuande. For øvrig er det mykje godt å hente i utkastet til Plan for kyrkjemusikk som har vore på høyringsrunde denne vinteren. Den er tilgjengeleg på kirken.no.

la oss løfte fram muskarane og gi dei rom og fridom

JAN OTTO MYRSETH
jom@ringerike.kirken.no

Noen ord om tjenesteordningen

AV HELGE STORSET

Jeg har forståelse for ønsket om å utnytte ressursene ved at prestene dekker opp for hverandre i større grad. Det er imidlertid svært betenkelig at tjenesteordningen samtidig angriper den pastorale identitet. La oss gjøre en sammenligning: kan man ansettes som "far" i en kommune for å "tjenestegjøre" i ulike familier rundt omkring? Det ville oppleves meningsløst. Hvorfor? Fordi det er i strid med selve identiteten. Å være far er uløselig knyttet til en familie. På samme måte kan man bare være prest i forhold til en menighet. Identifikasjonen mellom pastor og menighet, mellom hyrde og flokk er helt fundamental i

Bibelen - men er utydeliggjort, for ikke å si fjernet, i den nye tjenesteordningen. På sikt kan dette undergrave lokalmenigheten og dermed være skadelig for Den norske kirke. Som et strakstiltak bør dette bøtes på ved at utlysninger og arbeidsavtaler avspeiler en klar teologi (ekkesiologi), nemlig at man kalles til tjeneste i den eller de lokalmenighet(er). Det utvidede tjenstedistriktet kan ikke være stillingens identitet, men får heller komme som et nærmere definert tillegg. - Men på sikt må teologien i selve tjenesteordningen rettes opp ved at *kallet til lokalmenigheten* igjen legges inn i marginen, både i ordningen og i presten.

Homofilisaken i et maktperspektiv

AV STIG LÆGDENE, REKTOR KIRKELIG UTDANNINGSENTER I NORD

Jeg har med interesse, men også med stigende grad av undring, lest Lærenemndas uttalelse om *"Skriftforståelse og skrifibruk med særlig henblikk på homofilisaken"*, samt artiklene i *Luthersk Kirketidende nr 5 2006* om samme sak. Bidragene mangler i stor grad et maktkritisk perspektiv. De synes i behandlingen av spørsmålet om homofili ikke å være opptatt av spør-

målet om hvem som sitter på makt, og hvem som utsettes for makt. I de mange teologiske bidrag de siste årene fra frigjøringsteologi, feministteologi og ganske mange retninger av kontekstuell teologi, er nettopp dette et viktig anliggende. I et maktperspektiv spør en seg: Vil det man kommer fram til ramme en utsatt gruppe eller en sterk gruppe? Lager vi en

teologi på vegne av andre eller oss selv? Å arbeide teologisk uten å forholde seg til spørsmålet om makt, tror jeg kan være tilslørende og i verste fall farlig. Det er også et spørsmål om det er bibelsk. Her har nettopp en "teologi nedenfra", som frigjøringsteologien og feministteologien utgjør, gitt vesentlige bidrag. De har hjulpet oss til å se saken nedenfra, fra perspektivet fra de som ikke besitter makten (selv om spørsmålet om hvem som besitter makt selvsagt må drøftes i makt-motmakt perspektiv). De har videre hjulpet oss til å se på konsekvensene av teologien.

Nå er jeg klar over at mandatet til Lærenemnda er skriftforståelse og skriftbruk. En avgrenser seg fra mange andre aspekter ved homofilis spørsmålet. Dette gjøres klart i innledningen av uttalelsen. Likevel mener nemnda tydeligvis at en har behandlet spørsmålet grundig nok til å treffe en avgjørelse. En mener altså at det er nok å arbeide med skriftbruk og skriftforståelse i dette spørsmålet uten f.eks. å berøre at de homofile var en gruppe som ble massakrert under 2. verdenskrig, og som har vært traumatisert av storsamfunnet inntil vår tid.

Tar en utgangspunkt fra et maktperspektiv kan en f.eks. ha følgende testspørsmål:

Er gruppen vi skal finne etiske svar for oss selv eller andre?

Er dette en gruppe som stor makt i samfunnet, som historisk sett er mektige og har innflytelse?

Har denne gruppen tradisjonelt sett vært en del av kirkens maktparapparat?

Har kirken behandlet gruppen med verdighet?

Er gruppen selv representert og får delta i utviklingen av en etikk?

Svarene å på spørsmålene ovenfor er ganske klare i homofilis spørsmålet. Da bør kirken også utvise meget stor forsiktighet. Når en diskuterer en forholdsvis liten gruppe som historisk sett har vært utsatt for forfølgelser og trakasseringer, som kirken selv har behandlet uten særlig respekt, som neppe kan sies å være noen trussel for samfunnet, så bør alle alarmklokker ringe.

Når dertil kirkens egen lærenemnd ikke lar gruppen selv delta i behandlingen (annet enn i konsultasjoner), kimer alarmklokkene. For

meg synes det svært kritikkverdig av Lærenemnda å ikke trekke slike perspektiver inn før en trekker en endelig konklusjon. Videre bør en i et seriøst etisk arbeid også skjule til konsekvensene av det en kommer fram til. Er det slik at en eventuell aksept av homofil samliv truer samfunnet eller ekteskapet? Det er vanskelig å skjønne at det skulle det. Og videre: Hva er konsekvensene av et nei til homofil samliv?

Det er riktig at Jesus satte grenser. Selvølgelig gjorde han det. Men Nye Testamentet og Skriften i sin helhet har et helt klart maktperspektiv som frigjøringsteologien har gjenfunnet: Det er ikke den svake og nedbøyde som hele tiden utfordres. Det er tvert imot den sterke, det er de religiøse og politiske makt-havere, de som har definisjonsretten og all annen rett innen rekkevidde, som i særlig grad må endre seg og skifte sinn. Dette er perspektivet. Det er den arrogante makt som truer Guds rike. De sørgende skal derimot trøstes. Selvølgelig skal også grupper som står svakt i et maktperspektiv også utfordres og korrigeres i blant. Ingen er fritatt korreksjon. Men da må det utvises ydmykhet. Perspektivet må være klart. I Lærenemndas uttalelse og i mange av kommentarene er maktperspektivet borte. Et grunnleggende anliggende i Bibelen er glemmt.

Skapelsens orden

Er homofilt samliv i strid med Guds vilje?

AV STEIN MAGNUS AANDERAA, PENSJONERT PREST

Jeg vil starte med å tolke tekstene ut fra den mening de hadde da tekstene ble skrevet ned. Eventuelt vil jeg også nevne hvordan tradisjonen har tolket tekstene, og i hvilken grad det er samsvar mellom tradisjonen og tekstene selv.

Vi skal først se på 1 Mos 1-2 på bakgrunn av "Forbudets hensikt er i et slikt perspektiv å verne om den orden som er nedlagt i skaperverket i form av differensieringen mellom mann og kvinne, og ekteskapet som ramme om seksuelle fellesskapet." (Lærenemndas uttalelse side 78).

Ifølge 1 Mos 1,27 gjelder *at* "til mann og kvinne skapte ham dem." Det er ikke nødvendig å verne om at vi fødes som menn og kvinner. Det skjer uansett. Poenget er hvordan mennesket fungerer som mann og kvinne. Hvordan mennesket skal fungere som mann og kvinne, kommer frem i 1 Mos 1,28 og i 2,24.

"Vær fruktbare og bli mange" (1 Mos 1,28). I ettertid er dette blitt tolket som et påbud om at all seksuell aktivitet skal tjene forplantningen. Det er riktig at seksuell aktivitet er nødvendig for at forplantningen skal finne sted. Men det følger ikke av 1 Mos 1,28 at all seksuell aktivitet skal tjene forplantningen.

Selv om oppgaven er å være fruktbare, bli mange og fylle jorden, følger ikke at alle mennesker med nødvendighet må medvirke til forplantningen. Det er tilstrekkelig at det er mange nok som får barn.

Det fremgår av 1 Mos 2,18.20 at kvinnen skal være en hjelper for mannen, og i 2,24 står det: "Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett." Det er ikke nødvendig å tolke dette slik at det er en plikt å gifte seg, men at det er Guds skapervilje at mann og kvinne har mulighet for et spesielt fellesskap gjennom ekteskapet.

Er ekteskap mellom mann og kvinne en unntak for alle voksne? Eller finnes det unntak slik at ikke alle mennesker har mulighet til et intimt forhold mellom mann og kvinne?

1 Mos 2 nevner ikke at det finnes unntak. Likevel kan vi ikke med sikkerhet si at den som skrev ned 1 Mos 2,24, ikke kunne tenke seg å gjøre unntak for eksempel for evnukker eller homofile.

Også de homofile har plikt til å verne om skaperordningen. Men de har ikke mulighet til å verne om skaperordningen ved at menn gifter seg med kvinner. *Det er det som er det egentlige problemet.*

Som enslig kan ikke de homofile bidra til forplantingen. Heller ikke seksuell aktivitet innenfor et homofilt partnerskap bidrar til forplantingen. Det er ikke i strid med skaperordningen at de ikke får barn.

Som støtte for at seksuell utfoldelse alltid skal ha forplantningen som mål, brukes fortellingen om Onan i Mos 38,8-10. Ved hjelp av avbrutt samleie hindret Onan at broren fikk etterkommere. Ifølge 5 Mos 25,5-6 hadde Onan plikt til å skaffe broren etterkommere. Det Onan gjorde var ond fordi 5 Mos 25,5-6 ikke ble oppfylt. Muligens kan det Onan gjorde dessuten være ond fordi avbrutt samleie ikke er tillatt. Det kan være sant, men vi kan ikke dokumentere det siden det å hindre etterkommere er en tilstrekkelig grunn.

Lærenemnda skriver (side 59): "Den negative konsekvens er at alle former for seksuell utfoldelse der befruktning er utelukket, det være seg selvtilfredsstillelse, avbrutt samleie (1 Mos 38,8-10) eller homoseksuelle handlinger, blir avvist som brudd på Guds skapervilje." Siden 5 Mos 25,5-6 er tilstrekkelig til å begrunne Onans ondskap, kan ikke 1 Mos 38,8-10 brukes som dokumentasjon for Lærenemndas påstanden.

Så til forbudet mot homoseksuelle handlinger: "Du skal ikke ligge med en mann slik som en ligger med en kvinne. Det er styggedom" (3 Mos 18,22) "Når en mann har omgang med en annen mann slik en har omgang med en kvinne, har begge gjort en avskyelig gjerning. De skal dø; det hviler blodskyld over dem." (3 Mos 20,13).

Lærenemnda skriver på side 54 at homoseksuelle handlinger (sammen med andre eksempler på utilatelig seksuell omgang) "ikke tjener det skapelsesgitte oppdrag til mann og kvinne om å videreføre menneskeslekten (sml. 1 Mos 1,27-28)". Det kan være en sammenheng mellom 3 Mos 18,22, 20,13 og 1 Mos 1,27-28, men det behøver ikke være noen slik sammenheng. Det finnes ingen begrunnelse i teksten i den retning. Det er klart at homoseksuelle handlinger ifølge 3 Mos 18,22 og 20,13 strider mot Guds vilje, men det er uklart om det strider mot Guds skapervilje slik Guds skapervilje er beskrevet i 1 Mos 1,27-26.

Ifølge Det gamle testamente er homoseksuelle handlinger mot Guds vilje, men det

er uklart om det strider mot skapelsens orden og Guds skapervilje.

Det nye testamente

Først evangeliene. I Matt 19,4 bekrefter Jesus i Mos 1,27, mens Matt 19,5 bekrefter i Mos 2,24. Fordi temaet er ekteskap og skilsmisse, er det ikke naturlig samtidig å bekrefte i Mos 1,28 i denne sammenheng, og det skjer da heller ikke.

Siden bekreftelsen av 1 Mos 1,28 mangler, settes menneskets rolle som mann og kvinne i direkte sammenheng med 1 Mos 2,24 og ikke i sammenheng med forplantningen. Matt 19,10-12 er spesielt interessant: Disiplene sa da til ham: "Er det slik mellom mann og kone, er det bedre ikke å gifte seg." Men han svarte: "Dette er noe ikke alle kan ta til seg, men bare de som det er gitt. For noen er evnukker fordi de er kommet slik fra mors liv, andre fordi mennesker har gjort dem til evnukker, men det er også noen som har gitt avkall på kjønnsliv for himmelrikets skyld" (Oversettelsen 2005).

På en måte blir ikke disiplenes spørsmål besvart, nemlig om vanlige mennesker helst ikke bør gifte seg. I stedet får de et svar som viser at 1 Mos 2,24 ikke gjelder for alle, de som av ulike grunner er evnukker, faller utenfor. Jesus nevner ikke at de ekte homofile også faller utenfor. Likevel er det en kjensgjerning at både evnukker og ekte homofile faller utenfor. Siden homofili ikke er temaet, sier Jesus heller ikke noe om hvordan de homofile skal leve. Matt 19 er ikke egnet til å begrunne at homofilt samliv er synd.

Jesus viser kvinner stor respekt og viser dermed at kvinner ikke er mindre verdt enn menn. Men Jesus går ikke på annen måte til angrep på datidens patriarkalske struktur og den måten menn dominerer over kvinner på. Han arbeider ikke for å oppheve slaveriet. Og han drøfter ikke de homofiles problem. Det er mange ting vi synes er viktig som Jesus (ifølge evangeliene) ikke sier noe om.

1 Mos 1,28 har form av et påbud om at mennesket skal være fruktbar, bli mange og oppfylle jorden. I Det nye testamente bekreftes ikke påbudet om forplantning. At påbudet om forplantning mangler, er ikke uttrykk for at de nytestamentlige forfattere tar avstand fra på-

budet. Forplantningen er en selvfølge for dem. Påbudet blir ikke bekreftet fordi de ikke var spesielt opptatt av forplantningen. De fikk ikke bruk for påbudet som et argument.

Rom 1,26-27, 1 Kor 6,9-11 og 1 Tim 1,9-10 (som jeg vil kalle homofilitetekstene) bekrefter 3 Mos 18,22 og 20,13. I den henseende blir Det gamle testamente bekreftet av Det nye testamente.

Når seksuelle spørsmål drøftes, argumenterer Paulus ikke med henvisning til forplantningen, snarere tvert imot. Når enhver mann skal ha sin kone (1 Kor 7,2) er det ikke for at de skal få barn, men for å unngå hor. Og til de ugifte sier han at det er godt for dem om de fortsetter å være ugift (1 Kor 7,8) selv om de dermed ikke bidrar til forplantningen.

I Rom 1,18-32 beskrives homoseksuelle handlinger og mange andre synder som noe Gud lar skje på grunn av at de dyrket det skapte i stedet for Skaperen (Rom 1,25-26). At homoseksuelle handlinger er usømmelig, får ingen spesiell begrunnelse.

Rom 1,26-27 har en viss terminologisk tilknytning til 1 Mos 1,26-28. (Se Lærenemndas uttalelse side 58.) Men Paulus begrunner ikke sitt standpunkt ut fra den måten Guds skapervilje er beskrevet i 1 Mos 1-2. Heller ikke når det gjelder 1 Kor 6,9-11 og 1 Tim 1,9-10 sies det noe som knytter disse versene til 1 Mos 1-2.

Det er en jødisk tradisjon at alle slags homoseksuelle handlinger var mot naturen fordi de ikke tjente forplantningsoppdraget (Filon fra Aleksandria og Flavius Josefus, se Lærenemndas uttalelse side 58). At all seksuell aktivitet skal tjene forplantningen, er en jødisk tradisjon som ikke har støtte i Det nye testamente. Det er derfor heller ikke noen godt begrunnet kristen tanke at all seksuell utfoldelse skal tjene forplantningen. Når Guds skapervilje tolkes i lys av Det nye testamente, blir seksuell aktivitet som ikke har forplantningen som mål, fullt ut akseptert. Derfor kan ikke skapelsens orden brukes som argument mot homofilt samliv.

"Guds klare ord"

Det er forståelig at homofiltetekstene oppfattes som Guds klare ord og at det derfor ikke er mer å diskutere. Men det finnes også andre tilsynelatende klare ord som likevel ikke etter-

leves. "Til dem som er gift, har jeg dette påbudet, ikke fra meg selv, men fra Herren: En kvinne skal ikke skille seg fra sin mann. Men hvis hun skiller seg, skal hun leve ugift, eller forlike seg med mannen. Og mannen skal ikke skille seg fra sin kone" (1 Kor 7,10-11). Likevel godtas det at personer som er skilt og giftet seg om igjen, innehar viglede stillinger.

"En kvinne skal ta imot opplæring i stillhet og underordne seg i alt. Jeg tillater ikke en kvinne å undervise eller bestemme over mannen; hun skal være stille" (1 Tim 2,11-12 oversettelse 2005). Likevel er det kvinnelige lærere, kvinnelige prester og kvinner som har lederroller også over menn.

Noen mener at vi kan se bort fra disse klare ord samtidig som de mener at homofilitetekstene skal tas bokstavelig. Vi trenger et kriterium for hvilke enkeltbud som er forpliktende. De som er imot homofilt samliv, foreslår følgende:

"Der det foreligger ansatser, motiver eller åpninger i Skriften for å nytolke tekster og bryte med utbredte tradisjoner i kirken, vil det være større rom for å legge vekt på overordnede perspektiver som trekker i motsatt retning. Disse forutsetninger er ikke til stede i spørsmålet om homofilt samliv, og da er det heller ikke grunnlag for å trekke argumentative paralleller mellom dette spørsmålet og spørsmålet om holdningen til slaveri, til kvinners posisjon i familie, menighet og samfunn, og til skilsmisse og gjengifte." (Lærenemndas uttalelse side 118).

Meningen synes å være at hvis ulike ansatser trekker i hver sin retning, har vi større rom for fortolkninger. At en kvinne skal ha noe på hode når hun ber (1 Kor 11,5) og en mann ikke ha langt hår (11,14), behandles ikke noe annet sted. Det er derfor ingen ansatser som trekker i annen retning, likevel er det få som tar dette bokstavelig. Vi trenger et annet kriterium.

Kriterium for hvilke bud som er forpliktende.

Jeg støtter argumentene til de ti i Lærenemnda som godkjenner homofilt samliv, men jeg skal ikke i nevneverdig grad gjenta deres argumenter.

Med hensyn til Det gamle testamente og den gamle pakt sier Paulus: "... han som gjorde oss til tjenere for en ny pakt, som ikke bygger på

bokstav, men på Ånd. For bokstaven slår i hjel, men Ånden gjør levende” (2 Kor 3,6). Det er god grunn til å anvende dette prinsipp også på Det nye testamente, men det hjelper ikke alltid så mye siden det kan være vanskelig å si hva som er i samsvar med Ånden. Vi har behov for et klarere kriterium.

Den beste hjelpen får vi ved Jesu forhold til Sabbaten og Paulus' vektlegging av den kristne frihet. Den kristne frihet er radikal: ”Jeg har lov til alt, men ikke alt gagnar. Jeg har lov til alt, men ikke alt bygger opp” (1 Kor 10,23. Sammenlign 6,12). At Paulus sier at jeg har lov til alt, betyr at det legges mindre vekt på enkeltbudene. Det er først og fremst konsekvensene som setter grenser. Hva er det som gagnar, hva er det som bygger opp?

Skal vi legge mest vekt på budet selv eller på personen som budet angår i en gitt situasjon? Med hensyn til sabbaten er svaret entydig: Mark 2,27: Og Jesus la til: ”Sabbaten ble til for mennesket, ikke mennesket for sabbaten.” (oversettelsen 2005).

Ut fra Jesu eksempel og Paulus' ord om frihet, kan vi sette opp kriteriet: Hensynet til personen det gjelder er viktigere enn budet og det skal legges avgjørende vekt på konsekvensene. Det fins unntak, men unntakene må begrunnes.

Jesu prinsipp for sabbatsbudet kan utvides til også å gjelde læren: Læren er til for mennesket, ikke mennesket for læren. Meningen med læren er at den skal være en støtte for det som er rett. Det er hensynet til mennesket og dets forhold til Gud som har den høyeste prioritet.

Kriteriet anvendt på homofilproblemet.

De ti som er imot homofilt samliv, skriver: ”Det gjelder å undersøke om de tekstene som omtaler homoseksuelle handlinger, står isolert eller om de er knyttet til prinsipielle vurderinger. De aktuelle tekstene har sin bakgrunn i forståelsen av skapelsen i 1 Mos 1-2” (Lærenemndas uttalelse side 95).

Vi har ovenfor vist at homofilitekstene står isolert siden det ikke er gitt noen begrunnelse som knytter dem til 1 Mos 1-2. I Det nye testamente finner vi ingen beskrivelse av skaperordningen som viser at seksuell utfoldelse bare har med forplantningen å gjøre. Den beskrivelse av Guds skapervilje som motstanderne av homofilt samliv går inn for, er ikke i samsvar med Det nye testamente.

Hovedspørsmålet er om homofilt samliv er synd. Skal vi ta mer hensyn til homofilitekstene enn til de homofile? Homofiliforbudet har ikke større vekt enn andre bud som vi ikke retter oss etter. Hva med konsekvensene? Hva blir skadevirkningen av homofilt samliv? Homofile som lever i partnerskap, skader ikke heterofile som lever i ekteskap, og de skader ikke seg selv eller hverandre. Likesom ekteskap er et gode for de heterofile, kan partnerskap være et gode for de homofile.

Poenget er ikke at kirken skal anbefale partnerskap. Kirken skal anbefale at de homofile selv (eventuelt i samarbeid med sin sjelesørger) skal finne ut hvordan de vil leve. Poenget er at når noen velger partnerskap, skal ikke kirken overprøve det. Kirken skal ikke definere homofilt samliv som synd.

FRA BOKFRONTEN

Relevant om kirkens første historie

J. Ådna (red.):

The Formation of the Early Church

Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament 183

Mohr Siebeck, Tübingen, 2005

Denne boka er en samling av bidrag som ble levert til Nordic New Testament Conference, som ble holdt i Stavanger i 2003. Professor Jostein Ådna, som var vert for konferansen, har redigert boka. Han har også skrevet en meget instruktiv innføring der alle bidragene presenteres i sammenpresset, men likevel oversiktlig form. Som lesehjelp er dette kapitlet av svært stor verdi. Det gjør det mulig å velge hvilke artikler som man vil gå nærmere inn i. Denne boka er nemlig på over 400 seriøse sider, og da er det ikke alle gitt å lese alt.

Ådna sier i forordet at han håper boka kan gi inspirasjon til å svare på aktuelle utfordringer for kirken, og jeg har lest den med nettopp dette perspektivet. Da festet jeg meg ikke ved de tre bidragene i det første hovedkapitlet om forholdet mellom jødene og den første kirken, men gikk rett på bokas andre hovedkapittel: "Developments of and Contact between Early Communities and Authority and Power Structures within them as reflected in The New Testament".

Her spør professor Reidar Hvalvik om det eksisterte noen form for enhet mellom de paulinske menigheter. Han viser på en overbevisende måte at det både eksisterte regelmessig kontakt og en økumenisk bevissthet mellom disse. I dette hovedkapitlet skriver også Hans Kvalbein om de berømte ordene til Peter som "klippen" i Matt 16. Kvalbein argumenterer for at ordene om å "binde" og "løse" ikke har noe å gjøre med kirkelig jurisdiksjon, men derimot handler om å fastholde og tilgi synder. Videre hevder han at Peter i denne teksten må forstås først og fremst som representant for disippelkretsen, og ikke som enkeltindivid. (Altså er dette neppe lesning som slår an i Roma!)

Lektor ved Københavns universitet, Lone Fatum, skriver en svært interessant artikkel om pastoralbrevens ekklesiologi ("Christ Domesticated: The Household Theology of the Pastorals as Political Strategy"). Hun hevder at Pastoralbrevens forfatter ved begynnelsen av 100-tallet konstruerer en revidert Paulus, samt

de fiktive skikkelser Timoteus og Titus, for å fremme en ideologi preget av tilpasning til antikkens patriarkalske husholdningsstruktur, "oikonomia", ledet av pater familias. Forfatterens ville fjerne mulige anstøt som kunne skapes av en asketisk, karismatisk kristendom å la den vi finner i 1. Korinterbrev. Mens fokus i 1 Kor 7 er på Herrens gjenkomst, er det i Pastoralbrevene derimot på Herrens første komme, og slik utvikles en mer dennesidig og permanent tenkning omkring det kristne livet. Til forskjell fra 1. Petersbrev, der de kristnes eksistens sees under overskriften "fremmede i verden", heter det i Pastoralbrevene "hjemme i verden". Og i et samfunn som ledes av øvrighetspersoner, må kirken også utvikle en tydeligere hierarkisk lederstruktur, slik det også skjer i Pastoralbrevene.

Etter min mening viser Fatums velskrevne artikkel både det relative og det legitime ved en hver kirkeordning som forholder seg til samtidens utfordringer. Sett fra vårt sted er det lett å anlegge et kritisk blikk på Pastoralbrevenes tilpasning til datidens autoritære samfunnsstrukturer. Men gitt det legitime behov for å unngå falske anstøt, og dessuten trusselen fra vranglæren (Pastoralbrevenes "gnosis" - som Fatum etter min mening gjerne kunne ha vist større oppmerksomhet), så var antakelig Pastoralbrevenes strategi en nødvendig kontekstuell respons og konsolidering av kirken (jfr. til dette P. Stuhlmacher: *Biblische Theologie*, Bd. 2, s. 34ff).

Etter bokas tredje hovedkapittel, som omhandler den nytestamentlige kanondannelsen, følger så siste bolk som rommer fire artikler om "Early Christian Developments Beyond the New Testament". Her skriver postdoktorstipendiat ved TF i Oslo, Reidar Aasgaard, om bruken av "søsken"-terminologien ("brødre"/"søstre"/"søsken") i NT og senere skrifter. Han viser at bildet her er meget sammensatt. Noen tekster bruker "søsken"-terminologien eksklusivt og energisk om forholdet mellom de kristne (bla. de autentiske Paulusbrevene og Tertullian), andre forholder seg mer passive, mens andre igjen utvider terminologien til også å omfatte mennesker utenfor kirken (Justin Martyr). Aasgaard forstår dette som en tillempling til ulike kontekster. Han antyder at ytterpunktene kan tolkes

som uttrykk for en kirkeforståelse av hhv. "sekt" (Paulus/Tertullian) og "folkekirke" (Justin).

Bokas siste bidrag er skrevet av kirkehistorieprofessor ved Misjonshøyskolen, Odd Magne Bakke, og har tittelen: "The Episcopal Ministry and the Unity of the Church from the Apostolic Fathers to Cyprian". Bakke viser her hvordan biskopens myndighet ble forstått noe ulikt i det aktuelle tidsrommet. Ireneus la vekt på den apostoliske suksesjonen, men tenkte ikke at biskopen representerte Gud innenfor en hierarkisk struktur, slik tilfellet var hos Ignatius og Cyprian. De to så biskopen som Kristi representant overfor menigheten.

Svært interessant er det å lese Bakkes fremstilling av konflikten om kjetterdåpen, der Cyprian (biskop fra 249 til 258) ikke anså en slik dåp for gyldig og følgelig mente at ny dåp var nødvendig. Hans motstander var biskop Stefanus av Rom (biskop fra 254 til 257), som truet med å ekskommunisere alle som foretok slik ny dåp. Cyprian mente at man her burde kunne leve med uenigheten, men slik tenkte altså ikke hans romerske motpart. Allerede på den tid var det altså radikalt ulike forestillinger om hva kirken tålte av ulik teologi og ulik praksis.

Ut fra min lesning av boka har Ådna fått sitt ønske oppfylt: Her er ikke bare svært mye interessant kunnskap om kirkens første århundrer, men boka gir også mange impulser til dagens samtale om hvordan kirken skal bygges.

Halvor Nordhaug

SØNDAGSTEKSTEN

Ernst-Modest Herdieckerhoff, Astrid Sætrang Morvik og Stephen Reid

6. søndag etter påske

28. mai 2006

Johannes. 17,9-17.

Sakarja 14,7-9; Efeser 4,1-6

1. Mange tema:

Evangeliet er del av en bønn som kalles "Jesu yppersteprestlige bønn". Dette henger sammen med at Jesus her ber en bønn som tilsvarende Yppersteprestens bønn i ritualet for Den store forsoningsdagen. Og det er et mangfold av temaer møter oss her. Tunge teologiske begrep som hver for seg kvalifiserer til egne avhandlinger: verden, helliggjørelse, bønn, fortapelse, bevaring fra det onde og enhet, sannhet og logos. "Hjelp", er min første tanke, her blir det ikke lett å se skogen for bare trær! I tillegg skal vi helst holde oss innenfor en tidsramme på ca. et kvarter.

Stikkordene som møter oss mest er "verden" og "de" (les: disiplene, de troende). Det handler om disiplenes situasjon midt i verden etter at Jesus er borte.

2. Dagen:

Vi er kommet til 6. søndag etter påske, søndagen mellom Kristi himmelfartsdag og pinse. Påske og gleden og oppstandelsen som et bakteppe for forkynnelsen. Dagen er preget av glad forventning. Jesus er ikke lenger synlig hos de troende, men kirken venter på den Hellige Ånd som nå skal veilede, styrke, samle og trøste kirken på vegne av kirkens Herre.

Sakarja 14 retter oppmerksomheten vår mot Israels forventning: en dag skal Gud være synlig som Herre over hele jorden. Efeserbrevet understreker kirkens enhet: "én dåp, én tro, en Herre" (NoS 537).

Kollektbønnen tar opp forholdet mellom verden og de troende og ber "om kraft til å være tro mot dette kall, også under kors og trengsel."

3. Avskjedstale:

Johannes forteller mye om hvordan Jesus hjelper disiplene til å forberede seg på den dramatiske opplevelsen de skulle få i påsken: at han må forlate dem og dø. I avskjedstalene (Kap 14-16) tar han opp forskjellige aspekter ved sin bortgang. Han gir trøst og hjelper dem til å forstå det som i første omgang virker meningsløst. For livet til disiplene vil Jesu bortgang få store konsekvenser. Derfor snakker Jesus om sin død. Men han gjør mer: Jesus viser seg som den gode åndelige veilederen, som ikke bare taler men også gir disiplene et godt eksempel i det han ber for dem. Dette er god sjelsesorg.

4. Verden:

Det er typisk for Johannes å dele virkeligheten inn i to: himmelen og verden, lys og mørke. Etter Johannesprologen er Jesus kommet som et lys til verden. Gud skapte en forbindelse mellom himmel og jord. Med Jesus er himmelen kommet til verden.

Når vi snakker om "verden" kan det være mangt: universet, miljøet rundt oss, alt vi kan se, kjenne eller ta på. Menneskene rundt oss, samt dyr og planter - med andre ord: alt Gud har skapt, verden vi lever i.

Alt dette ligger selvfølgelig også til grunn når Johannes snakker om verden, hans utvider imidlertid definisjonen av begrepet. For ham er "verden" i første omgang det stedet som ikke ønsker kontakt med Gud, som er atskilt fra ham, den delen av skapelsen som har snudd ryggen til ham. Verden er seg selv nok, er fornøyd med det en har klart å utrette selv. Verden tror den klarer seg godt uten Gud. Den er fiendtlig innstilt overfor ham, i beste fall likegyldig. Allerede i prologen beskriver Johannes situasjonen: *"Det sanne lys, som lyser for hvert menneske, kom nå til verden. Han var i verden, og verden er blitt til ved ham, men verden kjente ham ikke. Han kom til sitt eget, og hans egne tok ikke imot ham"* (kap 1,9-11).

Men selv om "verden" bokstavelig talt lever i sin egen verden, selv om den dyrker sine egne guder og forfølger de som Gud har sendt, er den samtidig skaperverket som er elsket av Gud. Til tross for alt som strider mot Gud, står Johannes 3,16 som en overskrift over Guds forhold til denne verden: For så høyt er verden elsket at Gud ofrer sin sønn - selv om han visste hva det ville føre til. Men kjærligheten og hensynet til at mennesker skal få evig liv veide tyngst. Det er dette som er bakgrunnen for alt som Jesus nevner i kapittel 17.

5. Disiplene i verden:

På en måte er disiplene del av "verden". De er en del av Guds skaperverk og lever i og med det. Samtidig har det skjedd noe nytt: Disiplene den del av menneskeheten som faktisk ikke har vendt ryggen til Gud, men tatt imot Guds sønn og sett "hans herlighet" (1,14). Derfor har de en ny status: *"Men alle som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn."* (1,12)

Disiplenes situasjon som Guds barn kan beskrives slik at de er i verden, men ikke av verden. Johannes har ingen illusjoner. Når Kristus ble lagt for hat av verden kan ikke de troende forvente en bedre skjebne. Som Jesu disippel er en utsatt. Fiendskapen og likegyldigheten vil ramme de troende på samme

måte som Kristus ble rammet - en erfaring som mange generasjoner av martyrer rundt om i verden har gjort. Budskapet om Guds kjærlighet til og suverenitet over verden snur opp maktballansen på jorden, og det ser ikke de mektige seg tjent med.

6. Jesu bønn om bevaring:

På denne bakgrunnen ber Jesus sin bønn. Utgangspunkt er Jesu oppdrag fra Gud om at menneskene skal bli kjent med Guds ord og kjenne seg styrket og bevart i det. Så lenge Jesus var fysisk tilstedet var ikke verden en stor trussel. Guds nærhet veide opp for det negative som disiplene ble møtt med. Men nå skal Jesus fullføre verket og bli borte for dem. Nå er Jesu disipler utsatt for annen innflytelse. Innflytelse fra "verden". De trenger hjelp.

Jesus ber til Faderen om at de skal få den hjelpen de trenger for at de kan beholde troen og blir bevart:

- i troen - til tross for motstand og vanntro som møter dem. Tro er ingen statisk størrelse, den kan svinge, den rinne bort som sand mellom fingrene. Derfor er Guds barn utsatt.
- i Guds navn - til tross for alle andre navn som kan gjøre inntrykk og til tider virke viktigere.
- i gleden - til tross for sorg og lidelse de kan møte.
- fra det/den onde - til tross for makten det/den har
- i hellighet - til tross for det uhellige som vil skille dem fra Gud og ta bort nærheten til ham
- Guds sannhet - til tross for verdens løgn

7. Prekenskisse:

1. Innledning: *drøm og realitet:*

Tenk, om vi hadde våknet i morges, og alle løfter var oppfylt. At Jesus var Herre over verden. At menneskene var preget av Guds kjærlighet. At krig, undertrykkelse og urett var historie, at troende ikke kjente seg forfulgt, men elsket og forstått. At alle mennesker så på Kristus som sin Herre og var ett i troen. Vi har faktisk fått et løftet som sier at slik vil det bli en gang.

Men slik er det ikke. Realiteten er og har vært en annen frem til i dag. Fremdeles venter

verden på denne forløsningen. Fortsatt bestemmer urett dagsordenen hos oss. Fremdeles kan troen gå i bølger, ennå trenger vi hjelp til å bevare denne gaven.

2. Jesu, verden og disiplene:

Se avsnitt 4 og 5

3. Jesu bønn:

Jesus er klar over situasjonen, han vet at vi sliter. Derfor gir han trøst, veiledning og sjelesorg. I bønnen overgir han de troende til Gud og ber om bevaring. Se avsnitt 6.

4. Felles vei, felles glede - til tross for motstand:

Jesus har satt oss inn i en menighet. Det å være del av en menighet er stor hjelp. Her kan vi hente styrke i ord og sakrament, her viser Kristus seg å være tilstede. Her er Den Hellige Ånd med trøst og veiledning. Her kan vi støtte hverandre når troen møter motbør. Sammen står vi under løftene kirken har fått. Sammen kan vi være salt og lys i verden, sammen kan vi fortelle om Guds frelsesverk. I glad forventning er vi sammen på vei inn i Guds fremtid.

8. Noen salmer:

203 Gud har fra evighet

314 Løftene kan ikke svikte

534 En Gud og alles Fader

327 Store profet med den himmelske lære

656 Vår lovsang skal møte deg

537 Guds kirkes grunnvoll ene

029 Kom regn fra det høye

**ERNST-MODEST
HERDIECKERHOFF**
Sokneprest i Skårer

Pinseaften

3. juni 2006

Prekatekst: Joh 7, 37-39

Jes 55,1-3; 1 Kor 12,7-13

En ung menighet

Kirkens bursdagsfest feires i pinsen. Kirken er blitt gammel, men menigheten er akkurat så ung som den føler seg! Ånden gir oss nytt liv og krefter akkurat som en kilde som hele tiden renner over av friskt grunnvann. Ved Selje kloster er en slik kilde, Sta. Sunnivas kilde. Jeg var der i pinsen for 11 år siden. Å komme til Selje er en åpenbaring; bygda ligger ved en nydelig hvit, sandkantet bukt. For å komme til klosteret, må man ta båt. På øya hvor klosteruinene ligger, er det en sti opp til hulen hvor sagnet forteller at Sunniva døde. Kilden ligger like nedenfor. For å drikke av den, må man bøye seg ned mellom stein og mose og øse vannet opp til munnen med hånden. Så reiser man seg og er utørst, men kanskje litt ustø, for den som har bøyd seg dypt blir gjerne litt svimmel når man reiser seg opp. Jo eldre og skrøpeligere man er, jo verre er det. Da er det lettere for barn og ungdom; det er lett å bøye seg og lett å reise seg. Bevegeligheten er stor og man bøyer seg bare når man er nødt til å ta en slurk vann, deretter er det full fart opp igjen.

Jeg skal ha konfirmasjon på pinseaften. Konfirmantene er bare en snartur innom kirka for å drikke av frelsens kilder (!), de har det travelt med å fortsette på livet; opp og ut! Så la oss komme i gang, og la oss komme fort til poenget. La oss øse ut livets vann som de trenger for å overleve og håpe at vi ikke kommer i veien for Jesus.

Til teksten

Joh 7 starter med at Jesus er i Galilea og brødrene hans oppfordrer ham (litt hånlige) til å dra til Judea for at alle skal kunne se hva slags person han er. Jesus avslår, men reiser i det skjulte til Jerusalem likevel. Når han kommer frem, er ryktet om ham for lengst løpt foran ham, og diskusjonen om ham går selv en heftig norsk bispeutnevning en høy gang. Jesus står frem offentlig på tempelplassen omtrent midt i festuken og innleder i kjent johanneisk stil en polemisk tale rettet mot fariseerne/jødene. Dette driver han på med helt til den siste dagen

av festen. Da taler han igjen (v.37-38), hvorpå det blir en hissig diskusjon blant folk om Jesus kan være Messias. Fariseerne og overprestene sender ut sine vakter for å få grepet ham, formodentlig fordi han forstyrrer i templet og taler det religiøse establishment midt imot. Ennå er det et halvt år til påske.

Høytiden det er snakk om (v.37) er løvhyttefesten, den åtte dager lange høstfesten som ble feiret når frukten var moden i september-oktober. Dette var på Jesu tid den viktigste av festene, viktigere enn de to andre pilegrimsfestene påske og pinse. Festen er beskrevet i 3 Mos 23,33-43 (om de ulike ritualene og ofringene) og i Neh 8,13-18 (om skikken med å bygge løvhytter). Sakarja 9-14 er en viktig referanse for evangelisten. Her forbindes løvhyttefesten med "Herrens dag" da den messianske kongen kommer til Jerusalem ridende på et esel (9,9). *Den dagen* skal det være en åpen kilde for Davids hus og Jerusalems innbyggere til å rense bort synd og urenhet (13,1), og *den dagen* skal det skje at det renner levende vann ut fra Jerusalem og befrukte landet (14,8-11).

Vann spilte en viktig rolle i festen, ifølge jødiske skrifter. Ved vannseremonien ble det båret vann inn i templet, og man sang "Med glede skal dere øse vann av frelsens kilder," Jes 12,3. Når Jesus taler om levende vann som skal strømme både fra ham og dem som tror på ham, er det en klar henspilling til denne seremonien, men også til Sakarjas profetier (over) og Jes 55,1: "Hør alle som tørster, kom hit og få vann!"

Vann som symbol på *Ånden* er kjent blant annet fra Jes 44,3. I den kristne tradisjon kobles *Åndens* gave sammen med dåpen. Johannes er godt kjent med dette og bruker bildene bevisst for å gi leserne assosiasjoner i forskjellige retninger, også til 1 Kor 12,13: "For med én *Ånd* ble vi alle døpt til å være ett legeme... og vi fikk alle én *Ånd* å drikke." I v. 37 finner vi altså en forsiktig henvisning til dåpen der den troende tar imot *Ånden* og altså hos Jesus drikker frelsens vann. Dette vann blir i sin tur til levende vann hos den som har mottatt det. (René Kieffer, Johannesevangeliet 1-10 s.188ff.)

Til prekenen

Som vi har sett, gir alle tre tekster i dagens gudstjeneste oss mulighet til å snakke både om dåp, tro, om misjon og om og det å være knyttet til Kristus i et fargerikt fellesskap hvor *Ånden* gir sine gaver. Men først og fremst er det Jesus som blir utgangspunkt og mål. Våre konfirmanter er "pilegrimskonfirmanter," et konsept som kommer av trosopplæringsprosjektet vårt hvor pilegrimsvandring er for alle faser er den røde tråden i opplegget. Men man trenger ikke å ha trosopplæringsprosjektet for å snakke om pilegrimsvandring, man trenger heller ikke å ha konfirmasjon! Pilegrimstanken passer uansett når utgangspunktet i teksten er en pilegrimshøytid og konteksten for gudstjenesten også er en pilegrimshøytid. Målet i jødisk tradisjon var alltid Jerusalem. Vårt mål er Jesus.

Det gjelder å komme raskt til poenget. Vi vil gi vår menighet, enten de er gamle eller unge, del i frelsens kilde så de selv kan gi videre det levende vannet. Siden vi er medvandrere på trosveien, vil jeg forme prekenen som en vandring hvor vi ser tilbake, stanser ved dagen i dag og ser fremover:

1. Ved døpefonten: Hva skjedde i dåpen? Jesus var der i dåpsvannet med sin *Ånd* og bandt deg til seg. Du ble bundet til Jesus i liv og død.

2. Ved lesepulten: Hva skjer i konfirmasjonen? Da vi bar dåpsvannet inn i kirken, ble vi minnet om frelsen som kom gjennom Jesus. På samme måte ble jødene på Jesu tid minnet om frelsen fra Egypt hver gang de bar vann inn i templet. Dette er dagen da Jesus fornyer sine løfter til deg. Du ble bundet til Jesus i dåpen. Om du vil, er du fortsatt bundet til ham. Dette er dagen da Jesus inviterer deg til å ta imot livets vann pånytt. Alle som har gått pilegrimsvandring vet hvor godt - og nødvendig! - det er å få vann underveis. Så lenge du lever, er du underveis, og Jesus er alltid sammen med deg.

3. Ved lysgloben: Jesus er verdens lys (Joh 8,12). Ild og vann, begge deler er symboler for *Ånden*! Den som følger Jesus, skal ikke vandre i mørke, men ha livets lys. Den som tror på Jesus, fra ham vil det renne strømmer av levende vann. Vandringen er ikke slutt, selv om konfirmasjonstiden er over. Den som er blitt tent av Jesus tilhører et fellesskap. Du har fått

en gave av Ånden. Hver har fått sin, jf. 1 Kor 12. Når vi går veien videre sammen, får du hjelp til å oppdage hva som er din gave, og du får hjelp til å bruke den i fellesskapet. Vi er en ung menighet, utvalgt til å være ild og vann i verden!

Til dagen

Konfirmasjonsdagen er en dag full av forventninger. La oss oppfylle dem! Det kan lett bli stivt og en nervøs stemning om vi ikke avsporer ungdommene fra deres egen selvbevissthet. Vi skaper bevegelse i gudstjenesten ved at første tekstlesning skjer ved døpefonten. (Med vannseremonien i løvhyttefesten i tankene, kan dåpsvannet bæres inn under inngangsprosjonen.) Andre tekstlesning kan deles opp som en situasjon hvor to unge tekstlesere møtes i en samtale om hvordan Ånden virker:

- Har du hørt det?
- Hva da?
- Hva Den Hellige Ånd gjør?
- Nei, hva da?
- Jo, hos hver enkelt gir Ånden seg til kjenne slik at det blir til gagn. Ved Ånden blir det gitt den ene å forkynde visdom;
- Jasså?
- Ja, og en annen får ved den samme Ånd å meddele kunnskap..

Osv...

Ved konfirmasjonshandlingen går konfirmantene frem én og én etter først å ha stanset litt ved døpefonten. Etter forbønnshandlingen stanser hver enkelt ved lysgloben, som for anledningen er plassert i koret vis à vis døpefonten. Der tenner man et lys og blir stående til nestemann er bedt for. Slik tydeliggjør vi forbindelsen mellom Kristus som binder oss til seg i dåpen, og Den Hellige Ånd som tenner den enkelte og setter oss inn i det store fellesskapet av kristne. Dette fungerer flott når man bare har øvd med konfirmantene på forhånd.

Salmer får en hver plukke etter eget kjennskap til menighetens favoritter, men som salme i konfirmasjon, er nr.109 fra Salme 97 etter hvert blitt et must, og som passende pilegrims-salme bruker vi NoS 871.

ASTRID SÆTRANG MORVIK
Kapellan i Lunner

Pinsedag

4. juni 2006

Joh 14,15-21; Joel 3,1-2; Ef 2,17-22

Til dagen

Dersom du spør den vanlig mann på gaten hva han assosierer med ordet "Pinse" er det høyst sannsynlig noe som går i retning av forsommer, fritid, kanskje ut på sjøen. Dersom man tenker seg om vil nok mange kjenne til at pinsen også har anknytning til kirken og kanskje har noe med "pinsevenner" å gjøre... noe med den Hellige Ånd...

Pinsedag er en svært spennende og meningsfull dag i kirkeåret. I denne kommentaren vil jeg ta til orde for å undervise menigheten om pinsen generelt, og spesielt om Den hellige Ånd.

Dagen omtales til tider som "kirkens fødselsdag" - dagen da det som Jesus lovet ved sin himmelfart kom i oppfyllelse: at han ikke etterlot dem alene, men ville sende dem en Talsmannen, sannhetens Ånd.

Det som skjedde på pinsedagen var en sjelssettende opplevelse som satte en varig kurs på formingen av den første kristne kirke. Det må også reflekteres når vi som kristen kirke feirer pinse!

Teksten, gudstjenesten, menigheten

I Johannes doperens få ord om forskjellen mellom ham og Jesus så er det at Jesus skal døpe med Den Hellige Ånd fremtredende. (Luk 3,16) I Apg. 8,16f ser vi hvilken vekt som ble lagt på pinseerfaringen og Den hellige Ånd: "For Ånden var ennå ikke kommet over dem, de var bare døpt til Herren Jesu navn. Nå la de hendene på dem, og de fikk Den Hellige Ånd." Selv om dette er tekster knyttet til en misjons-situasjon og har ulik kontekst enn vår folkekirkelige - så er det likevel noe her som vi ikke har råd til å ikke la oss utfordre av. Og hva er ikke det annet enn en klar bevissthet om at den levende og virksomme Gud bor midt iblant oss og i oss. Pinsen vekker oss til ny erkjennelse av at Gud ikke er et religionsfilosofisk objekt vi kan forholde oss til slik det passer oss. Gud har en aktiv agenda, Gud er virksom, Guds Ånd vil virke i oss og gjennom oss.

Det er et utfordrende - og ukontrollerbart element som kommer på banen når vi på

denne måten åpner for å høre Bibelens lære om Den hellige Ånd. Vinden blåser dit den vil...Samtidig er vi ikke passive eller tilfeldige mottagere av Åndens gjerning. Som Luther påpekte klart så evner vi meget godt - ja det er vel til en stor grad det vi i oss selv virkelig kan - å si nei til Gud. Men til de troende formaner Paulus at de skal be om Den Hellige Ånds gaver, og dåpen i den treenige Guds navn med håndpåleggelse og Åndsmottagelse var og er vesentlig for kirken. I dåpens liturgi sier vi nettopp dette når vi sier "Den allmektige Gud har nå gitt deg sin Hellige Ånd..."

At Ånden derfor er av sentral viktighet for forkynnelsen og undervisningen i menigheten er derfor hevet over tvil. Men gjøres det? Har 3.trosartikkel kommet i bakgrunnen for 1. og 2.?

Denne pinsedag oppfordrer jeg til at menigheten gjennom sang og forkynnelse får undervisning om bibelens vitnesbyrd og lære om den Hellige Ånd og dens virke. Jeg vil derfor i det følgende trekke frem noen hovedpunkter som en slik undervisning vil kunne inneholde

De første kristnes erfaring med den Hellige Ånd var ikke basert på teori. De kjente til Guds Ånd gjennom Skriftene. I GT hadde Ånden virket i folket - ikke minst gjennom profeter og konger. I profetene hadde det også stått om at ånden skulle bli utøst. Dette må ha opplevdes forholdsvis kryptisk.

Hovedgrunnen til at den Hellige Ånd hadde en så sentral plass både blant de kristne som vi kan se i Acta og i Paulus' brev er at Åndens virke var erfart og trodd. Det var en ukontrollerbar, overnaturlig, guddommelig side ved menighetenes og misjonærenes erfaringer som de uttrykte som at det var Guds Ånd som handlet iblant dem - være det seg ved å tale til dem eller la spesielle ting skje.

Dette er heller ikke fremmed for dagens kirke - både vår hjemlige og den internasjonale. Ved den kristne kirke som tilhører og tilber den treenige Gud - vil det alltid være noe som er mer enn en hvilken som helst annen organisasjon. Guds ledelse, Guds inn gripen, Guds gjerning midt iblant oss - ved Den Hellige Ånd. Retreatbevegelsen i Norge fokuserer sterkt Jesu reelle nærvær i vår midte. Det kan den gjøre med basis i pinsen. Det er den treenige Gud som er i og iblant oss.

Paulus sier i 1Kor.12,1 "Når det gjelder Åndens gaver, brødre, vil jeg ikke la være å gi dere kunnskap om dem." Det må heller ikke vi som forkynnere og undervisere. I Paulus utgreiing om Åndens gaver går det klart frem at Gud vil gi den enkelte i menigheten gaver som er til gagn for menighetens oppbyggelse og til Guds ære. Nådegavene er spesielle egenskaper som den Hellige Ånd gir den enkelte - ikke for at man kan "ha" det - men for at man skal bruke det inn i å (opp)bygge menigheten. Dette er en av grunnpoengene med det allmenne prestedømme. *Sammen* skal menigheten bygges - der hver enkelt bidrar inn i fellesskapet som ulike puslebiter i et stort puslespill. Hver enkelt lem på Kristi legeme (1.kor 12.27) er knyttet til ett legeme - kirken - og har sin unike rolle å spille. I den grad vi dyrker frem menigheter der de flestes passivitet i byggingen av menigheten - i den grad spiller vi heller ikke på lag med det som virker som "Den Hellige Ånds strategi" i måten å bygge kristne menigheter på.

Paulus ser at ulike evner og gaver lett skal skape et uryddig mangfold i menigheten. Likevel er det et mangfold som han oppfordrer til - men samtidig å ha høyt oppe i bevisstheden av hver av gavene er gitt av den ene og samme Ånden - som binder sammen. Legemet er ett.

Det er en meget spennende menighetsmodell som trer frem når vi tar pinsedagens budskap på alvor - og når vi tar ordene ved døpefonten på alvor. Våre benkerader er fylt opp med mennesker som har fått den Hellige Ånd. Denne Hellige Ånd gir hver enkelt person gaver som fellesskapet trenger for å fungere godt som Jesu legeme. I kirken og gjennom kirkens arbeid får derfor den enkelte mulighet til å bruke sine Gudgitte gaver og ressurser til beste for hverandre og til ære for Gud. Ikke mange kan skilte med slike muligheter! Bilde av den kristne kirke etter pinsen er en menighet der vi er gjensidige avhengige av hverandre. Den enkeltes bidrag er uvurderlig - fordi det er gjennom den enkelte at Gud virker godt i fellesskapet.

Når det gjelder de nådegaver som Paulus nevner er det flere ulike tekster som er relevante å trekke inn: 1.kor 12, Rom 12, Ef. 4, 1Pet 4,9-10 og flere til. Noen av Åndens gaver som nevnes opplevs ikke som spesielt over-

naturlige (barmhjertighet, gjestfrihet..) mens andre sprenger grensen for det vi umiddelbart har kontroll over og oppleves mer overnaturlige. Med stor glede har jeg opplevd menigheter i Den norske kirke som på en veldig naturlig og udramatisk måte har klart å oppmuntre til og ivareta bruken av slike gaver i menighetens fellesskap. Dette fordrer undervisning av menigheten slik at det forstås som en av de mange måter som Gud virker iblant oss. Og der er vi ved sakens kjerne. Gud er en Gud som virker iblant oss. På mange ulike måter. Det er store utfordringer knyttet til bruken av Åndens gaver i en menighet der det ikke undervises om det og der det ikke legges til rette for det. Eksempelvis kan gudstjenestens ledd med "kunngjøringer" brukes til mer enn vi ofte gjør. Dessuten kan det settes i system en mulighet for forbønn med håndspåleggelse, der man kan be om dette og få det - om ikke det skjer i gudstjenesten - så kan gudstjenesten være et sted der dette informeres om som en mulighet.

Det finnes flere gode kurs - med utarbeidet kursmaterieell som det går an å bruke som utgangspunkt for å gå noen skritt sammen som

menighet i forhold til disse ting. Eksempelvis kan nevnes både naturlig kirkevekst og "Nettverk" - sistnevnte kan fås med kursholder. Etter hvert er det mange menigheter som har gjennomført dette med hell.

Dagens tekst knytter sammen løfte om Den Hellige Ånd, det å elske Jesus og elskes av Faderen, det å holde hans bud. Jesus valgte å snakke med sine disipler om dette på den siste kvelden de hadde sammen - skjærtorsdag. Det må ha vært blant de virkelig viktige ting som han ville gjenta - og understreke. Jesus peker her også på at det går et skille. "Verden" kan ikke ta imot Den Hellige Ånd - sannhetens ånd. Men det vil disiplene gjøre. Ånden er "talsmannen" ("parakleten" - trøsteren, formaneren, hjelperen, advokaten). Ånden er iblant oss - er i oss - og vil gjøre sin gode gjerning i oss og blant oss. Her er mye godt stoff å forkynde til Guds ære og til menighetens oppbyggelse. God Pinse!

STEPHEN REID
Seksjonsleder og Høgskolelektor

Bokseminar

Tid: 10 mai kl 10-15

Sted: Menighetsfakultetet, Gydas vei 4, Oslo

Program: Foredrag, intervjuer og kunstnerisk (program kommer i dagspressen)

Lansering av boken

De store ordene

25 forfattere fra ulike kristne sammenhenger skriver om sentrale ord i den kristne tro fra nye perspektiver.

Boken er i salg fra 2. mai.

Seminaravgift kr. 200 (inkludert boken)

Arrangør: Luther Forlag

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

SØKERE

Borg bispedømme

Oversikt over søkere til ledig stilling som prostiprest i Vestre Borgevangelisteprosti i Borg bispedømme

1. Søker ønsker ikke sitt navn offentliggjort
2. Halvor Dalene, Moss
3. Børre Aamodt Sneltorp, Krokeldalen
4. Søker ønsker ikke sitt navn offentliggjort
5. Gunnvor J. Hovland, Ytre Enebakk
6. Ingvild Osberg, Rygge
7. Torbjørn Aas, Moss
8. Kristin Holen Daae, Nesoddtangen
9. Elisabet Kjetilstad, Oslo

TILSETTINGER

Bjørgvin bispedømme

Bjørgvin bispedømmeråd har tilsett i følgende stillinger:

- Børge Ryland i prostipreststilling
i Nordhordland prosti
- Kari Leine Balog som sokneprest i Nordfjord
prosti med tenestestad i Selje, Ervik og
Leikanger sokn,
- Marie Grindheim i Studentpreststilling
i Bergen
- Olav Johannes Oma i soknepreststilling
i Sunnhordland prosti med tenestestad
i Fitjar
- Arild Steinsland i soknepreststilling i
Sunnhordland prosti, med tenestestad
i Førde og Valestrand, og Sveio sokn

LEDIGE STILLINGER

Sør-Hålogaland bispedømme

Ledig stilling som sokneprest i Nord-Helgeland prosti med tjenestested Lurøy sokn.

I Petter Dass sine fotefar . . .

Vår Herre var gavmild da han skapte Nord-Helgeland. Her er det vakkert, skiftende, spennende, utfordrende, mjukt og her er godt å bo!

Det er her - midt i Norge - ute ved havet - vi ønsker en prest som vil og kan fylle de oppgavene vi ønsker at skal fylles.

Soknepresten vil ha Lurøy sokn som sitt særskilte tjenestested og Aldersund og Træna sokn vil være nærliggende arbeidsområde. De tre soknene faller geografisk sammen med Lurøy og Træna kommuner. Det vil være naturlig for prestene å samarbeide om tjenesteuker og ulike arbeidsoppgaver. I Lurøy kommune bor det ca 2000 innbyggere, i Træna ca 450. Bosettingen er spredd på en del større og mindre øysamfunn, samt Lurøy fastland.

Til prostesetet i Sandnessjøen og til Bodø er det hurtigbåt forbindelse. Til Mo i Rana kommer man seg med ferge og en times kjøring med bil. Både i Mo i Rana og i Sandnessjøen er det flyplass med flere daglige avganger både nordover og sørover.

Lurøy kommune har to sokn, Aldersund og Lurøy, mens Træna består av ett sokn. Soknepresten vil sitte i Lurøy menighetsråd og Lurøy fellesting.

Den kirkelige bemanningen består av to prester, to organister i 50 % stilling hver, kirkeverge i 75 % i Lurøy og 50 % i Træna. Menighetene i Lurøy har også menighetssekretær i 25%, i tillegg er det kirketjenere knyttet til alle

de 6 kirkene i soknene. Kontorene for de fleste av de tilsatte er samlet i Lurøy rådhus som ligger på Onøy. Her er begge prestene, kirkevergen i Lurøy, menighetssekretæren og den ene av organistene samlet. I rådhuset er det meste av Lurøy kommunes administrasjonen samt lege og helsesøster nettopp samlet i nytt bygg, ellers ligger også lensmannskontoret i Lurøy og Træna på samme sted. Det er sykehjem på Onøy og på Træna, ellers er det aldersinstitusjoner i flere av kretsene.

Det er til sammen 10 barne- og ungdomsskoler og 6 barnehager i de to kommunene. Kontakten med skoler og barnehager er god, med bl.a. regelmessige kirkebesøk for skoleelevene.

Sykehjemmet og aldersinstitusjonene i Lurøy dekkes av en andaktstjeneste hvor begge prestene og menighetssekretæren deltar. Prestene er også sammen om konfirmantundervisningen. Den er lagt opp med fellesamlinger for alle konfirmantene, samt leir i vinterferien.

Det er 6 kirker og til sammen 12 prekensteder i soknene. Lurøy kirke og Træna kirke er de opprinnelige hovedkirkene, men nå er det også egne kirker i Aldersund, på Moflag og Lovund. På Selvær ligger Fiskernes kapell. Kirkene er jevnt over i god stand, de siste årene er det kommet nye orgler i flere av kirkene. I Lurøy kirke planlegges det innkjøp av nytt orgel til kirkens 200-års jubileum i år 2012.

Den som kommer som prest til Lurøy og Træna vil bli godt tatt imot - og møte spennende utfordringer sammen med gode kollegaer! Det er stor variasjon på den kirkelige aktiviteten i de ulike kretsene.

Totalt er det 100 forordnede gudstjenester pr år, og i år 2005 var det ca 40 begravelser, 5 vielser og 25 døpte. Frammøte til gudstjenestene er varierende, men i forhold til folketallet ligger en godt an! Gudstjenesten er nerven i menighetenes liv, og flere steder er dette det eneste faste møtepunktet mellom folk og kirke. Derfor legges det mye arbeid i å gjøre gudstjenestene til gode møtesteder!

Det siste året har det skjedd spennende ting i menighetens barne- og ungdomsarbeid, i første omgang knyttet til øysamfunnet Onøy/Lurøy! Her er det skolelag, familiespeiding og barneklubb. Det finnes også en bibelgruppe på

Onøy/Lurøy, og det holdes regelmessige bønnesamlinger. På Lovund og i Træna har frikirken en del virksomhet. Det er godt samarbeid med pastoren i frikirka som bor på Lovund.

Alle de tre menighetene har misjonsavtaler.

Menighetene i Lurøy og Træna har forventninger om en prest som ser verdien i det arbeidet som er i gang, og som vil være med og bygge dette videre! Samtidig trengs det nytenkning og større innsats på flere områder, det gjelder gudstjenestelivet, diakonien og dåpsopplæringsarbeidet!

Den nye presten må være innstilt på en del reisevirksomhet, både til gudstjenester og i andre sammenhenger. Overalt blir du møtt av åpenhet og gjestfrihet.

Presteboligen ligger sentralt på Onøy, og er et vakkert nordlandshus fra 1825. Det har en boflate på ca. 240m², fordelt på 2 etasjer. I første etasje er det gang, kjøkken, oppholdsrom og to stuer. I andre etasje er det fem soverom og bad. Prestegården gjennomgår nå en omfattende restaurering. Rundt huset er det ca. tre mål hage, og det følger garasje og stabbur med boligen.

Målform i kirke og skole er bokmål.

Vi vil vektlegge personlig egnethet til stillingen. Kvinner oppfordres til å søke.

Stillingen lønnes etter Statens regulativ og er plassert i lønnsplanet l.tr. 51-63. I tillegg kommer særlige regulativmessige godtgørelser.

Skyssgodtgjørelse utbetales etter Statens regulativ. Pensjonsinnskudd i Statens Pensjonskasse.

Nærmere opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til prosten i Nord-Helgeland på tlf. 75 07 57 20, eller ved å ringe Sør-Hålogaland bispedømmekontor - 75 54 85 50.

Søknad med CV, referanser, bekreftede vitnemål og attester sendes Sør-Hålogaland Bispedømmeråd, Tolder Holmers vei 11, 8003 Bodø innen 28.04.2006.

Se også Aetats nettsider samt www.kirken.no/sor-haalogaland.

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av praktikumsrektor Halvor Nordhaug, rektor Vidar L. Haanes, prost Jan Otto Myrseth og kapellan Sunniva Gylver. «Fra bokfronten» redigeres av kapellan Morten Erik Stensberg. *e-post: tangenmenighet@senswave.com*

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO
Red. sekr.: Eyolf Berg
Tlf. 91 17 65 37
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk, og kan sendes til ovenstående e-post adresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Björg Gjelsvik,
Bok & Media AS, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 22 00 87 70. Fax. 22 00 87 71.
e-post: bjorg.gjelsvik@bokogmedia.no

Pris kr. 490,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 550,- pr. år.
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 6 annonsemoduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 375,- +moms
2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 615,- +moms
3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 1090,- +moms
4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 1090,- +moms
5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 1700,- +moms
6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 1940,- +moms

ISSN 0332-5431

